

RAS för Irländsk vattenspaniel

2018 – version nr 2

Innehållsförteckning

1. Inledning	3
2. Mål och avelsstrategi	3
3. Historik	3
4. Populationsutveckling	4
4.1 Rasen internationellt	
4.2 Rasen i Sverige	
4.3 Inavelstendens	
4.6 Mål och strategier populationsutveckling	
4.6.1 Mål	
4.6.2 Strategier	
5. Hälsa	5
5.1 Hälsoenkät	
5.2 Ögon	
5.3 Höftleder	
5.4 Armbågar	
5.5 Mål och strategier hälsa	
5.5.1 Mål	
5.5.2 Strategier	
6. Mentalitet	7
6.1 Rasbeskrivning	
6.2 Hälsoenkät	
6.3 Mentalbeskrivning	
6.4 Mål och strategier mentalitet	
6.4.1 Mål	
6.4.2 Strategier	
7. Jaktliga egenskaper	8
7.1 Resultat jaktprov	
7.2 Mål och strategier jaktliga egenskaper	
7.2.1 Mål	
7.2.1 Strategier	
8. Exteriör	9
8.1 Utställningskritiker	
8.1.1 Sammanställning utställningskritiker	
8.1.2 Tendenser utställningskritiker	
8.2 Mål och strategier exteriör	

1. Inledning

På Svenska Kennelklubbens kennelfullmäktige 2001 fattades beslut om att det för varje hundras ska finnas en rasspecifik avelsstrategi, fortsättningsvis kallad RAS.

Hundar och hundavel är numera utsatta för granskning från många håll. År 1987 presenterade Europarådet en konvention om hållandet av sällskapsdjur och inte minst om avel av desamma. Här påpekades bl.a. vikten av en sund och genetiskt hållbar avel, det vill säga en avel som inte leder till defekta eller sjuka djur och som bygger på långsiktighet.

Allra viktigast är att landets uppfödare själva har intentionen att föda upp sunda hundar med rastypiska egenskaper. Vid klubbmötet 070310 fastställdes RAS för Irländsk vattenspaniel version 1. Rasklubben upplöstes 2015. Detta efter att rasklubben varit inaktiv under många år. Svenska Spaniel och Retrieverklubben, SSRK, har i dagsläget ansvar för rasen.

2. Mål och avelsstrategi

RAS anger vilka mål uppfödarna ska sträva mot och strategierna anger hur och vad som bör göras för att nå målen.

Ansvaret för rasens framtid ligger alltid ytterst hos den enskilda uppfödaren och ägaren till avelshunden. För att kunna fatta relevanta beslut behöver dock den enskilda uppfödaren både allmänna kunskaper om avel och tillgång till fakta kring såväl den egna tiken som den tilltänkta avelshanen.

SSRK ansvarar ytterst för att åtgärder genomförs i enlighet med strategin för att uppnå målen i avelspolicyn. Avelskommittén ska praktiskt arbeta med att förverkliga strategin och arbeta inom alla områden; avelsstruktur, hälsa, mentalitet, jaktlig funktion och exteriör.

Genomförda åtgärder ska redovisas årligen i verksamhetsberättelsen och avstämningar mot målen ska ske kontinuerligt av avelskommittén som rapporterar till klubbstyrelsen.

Grunden för hur avel av hundar inom SKK-organisationen ska bedrivas anges i principiella ordalag i SKK avelspolicy. Mer detaljerat anges det i SKK grundregler hur avel av raserna hundar ska ske. Det är alla medlemmars skyldighet att känna till grundreglerna och följa dem när man föder upp hundar. Brott mot SKK grundregler kan leda till disciplinära åtgärder beslutade av SKK disciplinnämnd.

Dock får det aldrig glömmas att ansvaret för rasens framtid ligger alltid ytterst hos den enskilda uppfödaren och ägaren till avelshunden.

3. Historik

Vattenspaniels "andra än den irländska" är välkända för de tidiga författare som har behandlat "english doggers". Toppell (1607) har i sin "Historie of the Foure Footed Beastes" en illustration av en "Waterspagnel". Taplin skrev 1803 - 1804 att bruna spaniels är bättre i vattnet än andra färgvarianter. Dessa hundtyper gick under namnet FYNDER eller AQUATIKUS och blev före skjutvapnens tid använda för att apportera pilar till sina ägare. Vid en tidpunkt fanns det tre typer av Irländsk vattenspaniel. Det var: Tweed, Nord- och Syd (McCarthy's) irländska vattenspaniel.

Hundarna i den första typen, Tweed, var litet av blodhundstyp. De hade kilformade huvuden, tunga hängande överläppar, öronen ansatta som hos blodhunden och de var ljusa i färgen.

Typ nummer två betecknades som Nord-irländsk vattenspaniel. Denna typ var omkring 50 cm hög, med korta krokiga ben som bara hade lång päls på baksidan. Denna hund med sin långa kropp, korta öron och täta päls påminde om en dåligt leverfärgad retriever. Dessa två varianter anses vara utdöda.

Den tredje typen, McCarthy- eller Syd-irländsk vattenspaniel, representerar irländsk vattenspaniel av idag. Dessvärre har vi inga bevis som visar om McCarthy skapade en ny ras som resultatet av välutvalda korsningar, eller om han bevarade en gammal irländsk ras från utrotning. Man tror att Mr Justin McCarthy's berömda hund Boatswain, som föddes 1834 och levde i 18 år, är en av grundpelarna till dagens irländska vattenspaniels.

Vattenspanieln, som är den största av spanielraserna, är en utmärkt vattenapportör och ingår därför med all rätt i den apporterande fågelhundsgruppen. Med sin starka vilja, envishet samt okänslighet för köld och med sin typiska päls av snodda hårslingor, tar den sig fram utan svårigheter bland mossar och träskmarker under kalla höstdagar.

Kännetecknen för den Irländska vattenspanieln, förutom sin päls och storlek, är deras stora vilja att genomföra allt, och mer därtill, för sin förare. Den är lättlärd, mångsidig, och en aktivist och en individualist som kräver en fast hand, tålamod, aktivitet, sällskap och en som tycker "förbannat mycket om den".

4. Populationsutveckling

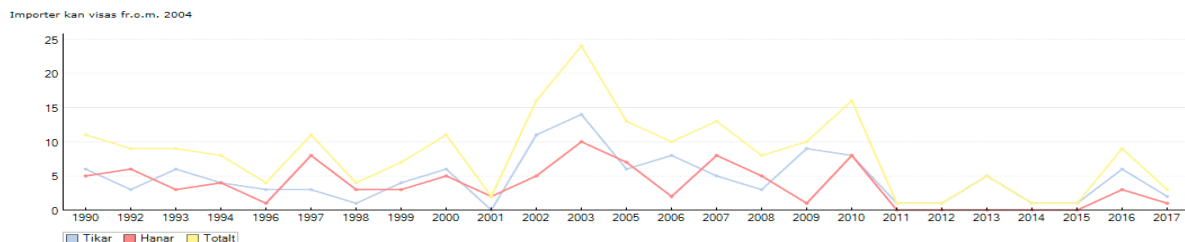
4.1 Rasen internationellt

Rasen är inte bara liten i Sverige utan även i övriga världen. I The Kennel Club registrerades 2013 101 irländska vattenspaniels. Rasen finns med på KCs lista över landets tio mest utrotningshotade raser.

I American Kennel Club, AKC, är registreringssiffran ungefär densamma som i England.

4.2 Rasen i Sverige

Den första kullen registrerades i Sverige i början av 1950-talet. Mellan 1953 till 2017 har det totalt registrerats 284 hundar. Flest hundar registrerades 2003, 24 stycken. I Sverige finns idag ett fåtal uppfödare som är mer eller mindre aktiva.

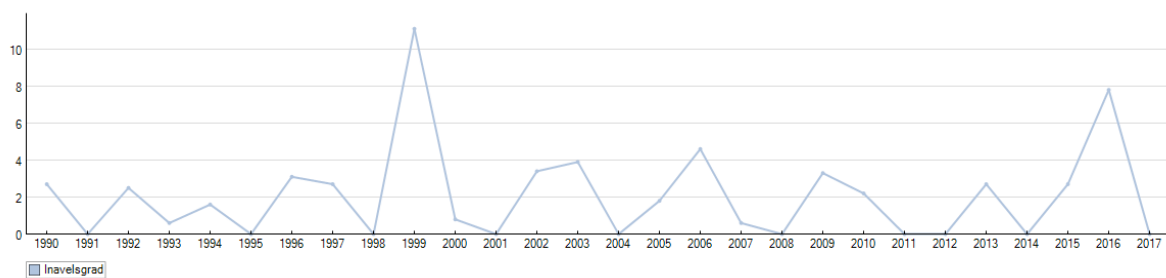
Figur 1 visar antal hundar registrerade per år (siffrorna inkluderar importer) från 1990 till 2017. Det registreras ytterst få hundar per år.

4.3 Inavelstendens

Inavelsgraden inom en ras ökar kontinuerligt eftersom individerna i rasen är mer eller mindre släkt med varandra. Därför är det inte korrekt att tala om att sänka inavelsgraden. Genom att planera avelsarbetet och undvika nära släktskapsparningar kan man dock minimera inavelsökningen inom rasen. En sjunkande kurva över tidsperioden ska därför tolkas som en avtagande ökning av inavelsgraden och inte som en minskande inavelsgrad.

Inavelsgraden för Irländsk vattenspaniel under åren 1990-2017 har pendlat ganska mycket för att enstaka kullar med hög inavelsgrad får stor genomslagskraft.

I små populationer är nära släktskapsavel en stor risk. Nära släktskap innebär en högre grad av dubbling av arvsanlag, både vad det gäller positiva egenskaper och defekter/sjukdomar. Varje fördubbling av gener innebär att en annan gen inte får plats utan försvinner och den genetiska variationen minskar.

Figur 2. Inavelstendensen för Irländsk vattenspaniel 1990-2017 räknat på fem generationer.

4.6 Mål och strategier populationsutveckling

4.6.1 Mål

- Att inte minska den genetiska variationen.

4.6.2 Strategier

- Inte överanvända enskilda avelsdjur Den allmänna rekommendationen för små populationer är att en enskild individ under sin livstid bör bli förälder till högst 25% av årsproduktionen av antalet valpar (beräknat på ett genomsnitt av de senaste 5 åren).
- Ha så låg inavelsgrad som möjligt i varje enskild kombination, helst under 2,5 %
- Hitta nytt avelsmaterial genom importer obesläktade med det svenska materialet
- Inte upprepa en tidigare genomförd kombination.

5. Hälsa

5.1 Hälsoenkät

En hälsoenkät skickades sommaren 2004 ut till alla medlemmar i klubben samt till de som klubbstyrelsen visste hade ägt eller ägde IWS. Totalt inkom 39 svar av ca 45 stycken utskickade enkäter. I hälsogenomgången finns inte försäkringsbolagens statistik med, eftersom klubbstyrelsen inte lyckats få tillgång till statistiken.

På grund av rasen lilla numerär, så får varje svar i enkäten ett genomslag på drygt 2,5 %.

En viktig fråga i hälsoenkäten, var hur ägarna bedömde sin hunds allmänna hälsotillstånd (bortsett från tillfälliga åkommor). 30 hundar (77 %) uppgavs ha mycket gott hälsotillstånd och 5 st tillfredsställande. Endast 10 % av hundarna (4 st) uppgavs ha ett mindre bra eller dåligt allmänt hälsotillstånd.

31 hundar (80 %) uppgavs aldrig haft hudproblem. 4 + 4 hundar (totalt 20 %) uppgavs att någon eller flera gånger haft hudproblem. Vanligast var våteksem. En hund hade haft demodicos som den behandlats för. Demodicosen återkom inte efter avslutad behandling.

Över 60 % av hundarna uppgavs aldrig ha haft problem med öronen. Hanar verkar ha mer frekventa besvär med öronen än tikarna. Tre hundar uppgavs ofta ha problem med öronen. Vanligast var svamp (ofta i samband med bad). De flesta hundarna hade fått medicinsk hjälp. Behandlingen bestod oftast av urtorkning av öronen, klippa rent och hålla örat väl ventilerat. Några hundar hade under narkos spolat öronen rena. Ett par av hundarna behandlas kontinuerligt för att motverka nya öronproblem.

30 hundar (77 %) uppgavs aldrig ha haft problem med urinvägarna. Sex av tikarna har som unga haft enstaka problem med urinvägarna, men det problemet har kunnat behandlas och har sedan inte återkommit. En tik hade återkommande besvär med urinvägsinfektioner. Endast en av hanarna hade haft enstaka problem med urinvägarna, men problemet kunde behandlas och hade sen inte återkommit.

Drygt 70 % av hundarna (28 stycken) har aldrig haft problem med mage eller tarm. Övriga hundar har haft något enstaka besvär med kräkningar och diarré. Två hundar har haft återkommande besvär, en med kronisk gastrit och en med tarminvagination som hunden senare avlivades för.

Nästan 80 % av hundarna (31 stycken) har aldrig haft en infektion. Övriga har uppgett kennelhosta, borrelia mm.

Två tikar (5 %) har haft epilepsi eller krampanfall, bägge endast en gång. Anfallen uppträdde första gången vid 4-års respektive 8-års ålder. Epilepsin har inte diagnostiserats av veterinär. Ingen hane har rapporterats ha epilepsi.

5.2 Ögon

Ett fåtal hundar är ögonlysta och av dessa är de flesta utan anmärkning.

5.3 Höftleder

Under perioden från 1990 till 2017 har avläsningssystemet för höftleder ändrats. Fram till och med oktober 1999 avlästes hundarna enligt en skala från ua till grad 4 och därefter enligt en skala från A till E. Tyvärr är systemen inte helt lätta att jämföra. Enligt det gamla avläsningssystemet så rekommenderades att avelsdjuren skulle ha diagnosen ua och enligt det nya avläsningssystemet grad A eller B.

Jämför man tabell 1 och tabell 2, syns att procenten hundar med ua respektive A och B har minskat de senaste åren. Enligt gamla systemet var 75 % ua och enligt det nya är 61 % A eller B. Allvarigare är att andelen med grad D och E tenderar att öka.

Diagnos	Antal	%
HD ua	17	77
HD 1	1	5
HD 2	4	18
HD 3	0	0
HD 4	0	0
Summa	22	100

Tabell 1: Höftledsavläsning enligt gamla systemet, 1990 – okt 1999. Källa: SKK Avelsdata.

Diagnos	Antal	%
HD A	17	24
HD B	26	37
HD C	17	24
HD D	10	14
HD E	1	1
Summa	71	100

Tabell 2: Höftledsavläsning enligt nya systemet, nov 1999 – dec 2017. Källa: SKK Avelsdata.

5.4 Armbågar

Totalt har 83 hundar födda mellan 1990 till dec 2016 armbågsröntgats vilket är cirka 50 % av antalet födda hundar. En relativt stor andel, 38 %, har anmärkningar på armbågarna.

Diagnos	Antal	%
Artros us (0)	51	62
Artros, lindrig utbredning	17	21
Artros, måttlig utbredning	12	14
Artros, kraftig utbredning	9	3
Summa	83	100

Tabell 3: Armbågsavläsning. 1990-2017. Källa: SKK Avelsdata.

5.5 Mål och strategier hälsa

5.5.1 Mål

- Att öka andelen friska hundar.

5.5.2 Strategier

- Att endast använda friska individer i avel
- Att i avel använda djur med känd status avseende höfter och armbågar
- Att i första hand använda hundar med så bra status som möjligt
- Används hund med ögon diagnos i avel bör detta ske enligt gängse praxis och i samråd med ögonveterinär
- Vara uppmärksam på rasens problem med öroninflammationer.

6. Mentalitet

6.1 Rasbeskrivning

Irländsk vattenspaniel är en aktiv ras som kräver en fast men kärleksfull hand under uppfostringen, samt massor med tid, stimulans och meningsfulla aktiviteter. För att trivas med rasen måste man förstå dess ursprung – en av myterna (?) säger att den irländska vattenspanieln var tjuvjägarens hund. Vilket mycket väl illustrerar rasens reservation inför

främlingar. Om man är ute och tjuvjagar, så ville man inte ha en hund som lämnar bytet till godsägaren. Den Irländska vattenspanieln är däremot ingen enmanshund, dock gör den stor skillnad på främlingar och dem den utvalt att få ingå i flocken. Man får heller aldrig glömma att vattenspanieln i själ och hjärta är en irländare, och en något oborstad sådan! Den irländska vattenspanieln för sig inte elegant i salongerna, varken till det yttre eller det inre. Den irländska vattenspaniel har inte varit, och kommer aldrig att bli en tränings- och/eller tävlingsmaskin. Däremot kommer den att gå genom eld och vatten för din skull om så skulle behövas. När den irländska vattenspaniel väl fångat ens hjärta, då är man såld. En gång vattenspaniel, alltid vattenspaniel!

6.2 Hälsoenkät

Hälsoenkäten innehöll frågor om hundarnas mentalitet, svaren är dock svårtolkade eftersom mentalitet bedöms mycket subjektivt av den "vanlige" hundägaren. Det är inte alltid helt enkelt att läsa av sin hund – är den rädd eller aggressiv?

Drygt 65 % (26 stycken) av hundarna har aldrig uppvisat någon form av aggressivitet. De tio som uppgavs ha uppvisat aggressivitet hade gjort det i situationer med människor (fem stycken), tikar (tre stycken), hanhundar (sju stycken) samt barn och valpar. I sammanställningen har en och samma hanhund uppvisat aggressivitet mot människor, hanhundar, tikar och valpar.

Nästan 40 % av hundarna (15 stycken) har visat på omotiverad rädsla, främst i samband med människor (9 stycken), men även för skott/smällare (5 stycken) samt andra hundar (3 stycken).

Nästan 80 % av ägarna svarar att de kan använda hunden till det de tänkt sig. Nästan 75 % uppger att de kommer skaffa IWS igen.

6.3 Mentalbeskrivning

Enligt SKK avelsdata är tre hundar mentalbeskrivna mellan 1990-2017. Ingen hund har genomgått BPH.

6.4 Mål och strategier mentalitet

6.4.1 Mål

- Bevara den rastypiska mentaliteten och minska antalet hundar med aggressivitet, skärpa eller omotiverad rädsla.

6.4.2 Strategier

- Endast använda hundar med utmärkt mentalitet i avel
- Få fler hundar BPH beskrivna

7. Jaktliga egenskaper

7.1 Resultat jaktprov

Ett fåtal individer har startat på antingen spaniel- eller retrieverjaktprov.

Ett problem vid jaktprovsstarter på både spaniel och retrieverjaktprov är hundarnas ointresse för viltet. Hundarna har behövt stöttning, har gått ifrån vilt och vägrat apportera. Som det står i något protokoll: hunden brister i apporteringlusten och där hänger säkert också brister i sökandet med, att hundarna inte söker av marken tillräckligt bra. En annan lite skrämmande sak

är att hundarna tvekar på ett eller annat sätt med att gå i vattnet. Nu är det ju från början en vattenapporterande hund och då är det väldigt illa om vi får hundar som varken apporterar vilt eller vill gå i vatten.

Positivt är att vi inte har mycket problem med gnäll på de hundar som startat, ej heller problem med skottfastheten.

Vad vi måste jobba med i vår avel är alltså apportioneringslusten, spontaniteten på vilt. Får vi upp apportioneringslusten kan bristerna i sökretas upp, för vem vill ut och söka efter något man inte vill hämta?

Nu är detta ett mycket litet urval av våra IWS, sex olika hundar som startat på jaktprov. Vi behöver verkligen försöka få ut fler IWS på jaktprov, så vi kan göra en bättre utvärdering av starterna. Som det är nu vet vi inte om de som startat är typiska för rasen eller inte. Två hundar på retrieverprov har inte fått någon anmärkning på protokollen när det gäller viljan att apportera vilt.

7.2 Mål och strategier jaktliga egenskaper

7.2.1 Mål

- Förbättra rasens jaktliga egenskaper

7.2.2 Strategier

- Få fler hundar till start på jaktprov

Avelsarbetet bör fokusera än mer på att få en arbetande hund som är en spontan apportör, följsam samt som inte uppvisar någon skottberördhet. Det är önskvärt att fler uppfödare beaktar de jaktliga egenskaperna vid urvalet av avelsdjur.

8. Exteriör

8.1 Utställningskritiker

En genomgång av utställningskritiker av vuxna hundar som deltagit i utställning mellan åren 1994 – 2004 har ställts samman med avseende på typ och storlek, huvud, hals och rygglinje, kropp, bröstorg och kors, benstomme, vinklar fram och bak, rörelser, päls och temperament.

Det antal individer av Irländsk vattenspaniel som finns i Sverige var, i början av 2005, ca 65 stycken. Det är dock inte många hundar som visas på utställning. Ett fåtal visas ofta, några en gång under sitt liv och de flesta inte alls. Detta får konsekvenser för genomgången av utställningskritiker, fåtalet som visas ofta kommer att dominera sammanställningen.

Typ och storlek	Bra till utmärkt
Huvud	Bra till utmärkt. Att beakta: De två mittersta incisiverna i underkäken har en tendens att halka fram med ålder. För övrigt är betten korrekta. Uttrycket är överlag bra.
Hals och rygglinje	Bra till utmärkt. Att beakta: Problem med för korta halsar.
Kropp, bröstorg och kors	Bra. Att beakta: Bröstdjupet bra, men inte alltid omfånget. Korsen lite långa och branta.

Benstomme	Bra.
Vinklar fram och bak	Bra, men kritik på för trånga fram Att beakta: Bakben – inte tillräckligt fasta och starka.
Rörelser	Bra till utmärkt. Från sidan utmärkt. Vilket tyder på stark rygg som inte är för lång. Att beakta: Den rullande gången som är så viktig och rastypisk, kommenteras inte.
Päls	Bra till utmärkt. Att beakta: Tendens att pälsen har för mjuk struktur och lite väl lösa lockar.
Temperament	Temperamentet är ej ofta kommenterat. I de kritiker temperamentet omnämns är det oftare en negativ kommentar än positiv.

8.1.1 Sammanställning utställningskritiker

Generella förtjänster: typ och storlek, rörelser jättebra, genomgående bra päls.

Generella brister: svaga och trånga bakdelar och ej bra påskjut, för litet omfång på bröstkorg, temperamentet.

8.1.2 Tendenser utställningskritiker

Även om utställningskritikerna inte ger sken av några större problem, så har klubbstyrelsen under de senaste åren noterat följande tendenser:

- Hundar större än vad standarden uttrycker premieras och vinner ofta
- För mjuka och fluffiga pälsar (av "showigare" karaktär) premieras
- Bröstkorgarna har visat tendenser på minskat omfång

8.2 Mål och strategier exteriör

- Bevara rasens typiska exteriör

Det ska tydligt synas att den Irländska vattenspanieln är en gammal ras som har använts och fortfarande används till jakt. Det betyder att de inte ska ge för elegant intryck, t ex genom mycket päls eller överdriven trimning. Rasen får inte förlora sin karakteristiska rullande gång, vilket härrör från den kompakta kroppkonstruktionen.